

Edukacja dzieci z różnymi niepełnosprawnościami, w tym niepełnosprawnością intelektualną

Polski system oświaty, zapewnia każdej osobie z obniżoną sprawnością psychomotoryczną możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół: w szkole podstawowej, w gimnazjum, w szkole ponadgimnazjalnej oraz na uczelniach wyższych. Prawo dziecka do nauki jest zagwarantowane na poziomie międzynarodowym bez względu na płeć, pochodzenie społeczne, sytuację materialną oraz rodzaj i stopień uszkodzenia organizmu. Należy jednak pamiętać, że dziecko niepełnosprawne miało szansę z sukcesem rozpocząć edukację szkolną, powinno jak najwcześniej zostać objęte odpowiednią wielospecjalistyczną pomocą terapeutyczną. Taką pomoc rodzice mogą otrzymać w ramach wczesnego wspomagania rozwoju.

Wczesne wspomaganie to kompleksowe i intensywne działania, mające na celu stymulowanie funkcji odpowiedzialnych za rozwój psychomotoryczny i komunikację dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia przez nie nauki w szkole. Terapia jest prowadzona w wymiarze 6-8 godzin miesięcznie przez:

- pedagogów specjalnych posiadających kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka: oligofrenopedagogów, tyflopédagogów i surdopedagogów,
- psychologów,
- logopedów,
- fizjoterapeutów,
- terapeutów integracji sensorycznej.

Do wczesnego wspomagania rozwoju powinny być kierowane dzieci których rozwój jest zagrożony takimi nieprawidłowościami jak:

- wcześniactwo,
- niska waga urodzeniowa,
- obciążony wywiadem okołoporodowy,
- powikłaniami natury neurologicznej,
- obciążony wywiad psychiatryczny,
- patologie rodzinne.

Aby dziecko mogło być objęte wczesnym wspomaganie powinno posiadać opinię o potrzebie wczesnego wspomagania. Taki dokument można uzyskać w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Po okresie wczesnego wspomagania rozwoju następuje etap wychowania przedszkolnego. Dzieci z wszystkimi rodzajami niepełnosprawności mogą uczęszczać do przedszkola od 3 do 6 roku życia na równi z pełnosprawnymi rówieśnikami, w wieku 6 lat mają prawo do rocznego przygotowania przedszkolnego. Pobyt dziecka w przedszkolu może zostać przedłużony do 10 roku życia jeżeli posiada ono orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydawane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Obowiązek szkolny, rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat i trwa do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia. Prawem wszystkich rodziców jest ostateczna decyzja o wyborze odpowiedniej metody nauki oraz rodzaju szkoły, jednak mogą oni skonsultować się z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, w której zespół orzekający wskaże najkorzystniejsze dla dziecka

formę kształcenia, między innymi w:

- przedszkolu i szkole ogólnodostępnej,
- przedszkolu i szkole integracyjnej,
- oddziałach integracyjnych przedszkolnych i szkolnych,
- przedszkolach specjalnych przedszkolnych i szkolnych,
- oddziałach specjalnych przedszkolnych i szkolnych,
- ośrodkach szkolno–wychowawczych,
- specjalnych szkołach przysposabiających do pracy zawodowej,
- szkołach zasadniczych specjalnych,
- oddziałach przedszkolnych i szkolnych zorganizowanych w zakładach opieki zdrowotnej i domach pomocy społecznej,
- zespołach pozalekcyjnych zajęć wychowawczych organizowanych w zakresie opieki zdrowotnej i lecznictwa uzdrowiskowego.

Uczniowie z niepełnosprawnością na poszczególnych etapach edukacji w odpowiednio dostosowanych warunkach, przystępują do egzaminów zewnętrznych: sprawdzianu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum, egzaminu maturalnego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Za dostosowanie warunków przystępowania do egzaminu uznaje się:

- zminimalizowanie ograniczeń wynikających z niepełnosprawności,
- wykorzystanie odpowiedniego sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych,
- odpowiednie przedłużenie czasu przewidzianego na przeprowadzenie sprawdzianu lub egzaminów,
- zapewnienie w czasie sprawdzianu lub egzaminu obecności specjalisty z zakresu danej niepełnosprawności.

Obecnie w Polsce wśród uczniów z różnorodnymi niepełnosprawnościami, największą liczbę stanowią osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym. Zgodnie z obowiązującym prawem oświatowym mają oni możliwość pobierania nauki w szkole ogólnodostępnej, integracyjnej lub specjalnej do ukończenia:

- 18 roku życia – w przypadku szkoły podstawowej,
- 21 roku życia – w przypadku gimnazjum,
- 24 roku życia – w przypadku szkoły ponadgimnazjalnej (szkoła zawodowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim oraz szkoły przysposabiające do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym).

Rodzice mogą także starać się dla dziecka o miejsce w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, który zapewnia swoim wychowankom:

- całodobową opiekę, również w porze nocnej,
- udział w zajęciach edukacyjnych,
- udział w indywidualnych lub grupowych zajęciach specjalistycznych,
- udział w zajęciach sportowych, turystycznych, rekreacyjnych oraz kulturalno-oświatowych.

Odrębną grupę stanowią osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, które realizują obowiązek szkolny i obowiązek nauki, uczestnicząc w indywidualnych bądź grupowych zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, organizowanych przez różne placówki. Tą formą zajęć są objęte osoby w przedziale wiekowym od 3 do 25 lat.

Orzeczenia i opinie wydawane na wniosek rodziców przez PPP:

- opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do pojęcia nauki,
- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz niedostosowanej społecznie, wymagającej specjalnej organizacji nauki i metod pracy,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału zorganizowanego w szkole podstawowej,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dzieciom i młodzieży, których stan uniemożliwia lub utrudnia uczęszczanie do szkoły,
- orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych w stopniu głębokim.

Bibliografia:

1. Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich 2012, nr 7, Równe szanse w dostępie do edukacji osób z niepełnosprawnościami.
2. Majewski T., Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych, Centrum Badawczo-Rozwojowe Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Warszawa 1995.
3. Marek-Ruka M., Efektywność kształcenia upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim w szkołach ogólnodostępnych, w: Tożsamość pedagogiki specjalnej w progu XXI wieku, Wyższa Szkoła Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 1998.